

par, id autem est, ducentorum stadiorum. Sed Azotus, ut minus mireris, introrsum à mari recedebat. Ascalon autem in mari extabat littore. Est autem Azotus recepta arcā Dei nobilitata urbs. Et Philippos cùm Eunuchum christiano lavacro tinisset, in hanc urbem deportatus est ab angelis, unde mari littus propè relegens, Cesaream Palastinam pervenit, et inde in Samaram est reversus, ex quā primū subtulatus fuerat. Sed de istis uribus nunc haec tuimus, plura cap. 15, si volet Deus.

VERS. 25. — ITAQUE ACCEPIT JOSUA UNIVERSAM TERRAM, SECUNDUM OMNIA, etc. Contine iste versiculus epilogum omnium adhuc actionum à Josuā, et simul argumentum eorum que deinceps agentur. Fuisse quidem magnam Chanaanę partem reliquam, neque adhuc subactam à Josuā dicter capitū decimi tertii initio. Sed Ile, per synecdochen, omnem eripat, hoc est, et montosam, et planam, et devexam, sive valles, et apicam, vel catenus omnem sibi subegerat, ut nemo esset reliquus quāquam

CAPUT XII.

1. III sunt reges quos percusserunt filii Israel, et possederunt terram eorum trans Jordanem ad solis ortum, à torrente Arnon usque ad montem Hermon, et omnem orientalem plagam quae respicit solitudinem.

2. Sehon, rex Amorřeorum, qui habitavit in Hesebon, dominatus est ab Aroer, que sita est super ripam torrentis Arnon, et mediae parti in valle, dimidiae Galad, usque ad torrentem Jaboc, qui est terminus filiorum Ammon;

3. Et à solitudine usque ad mare Cœneroth contra orientem, et usque ad mare deserti, quod est mare salsissimum, ad orientalem plagam per viam que dicit Bethsimoth; et ab australi parte, que subiacet Asedoth, Phasga.

4. Terminus Og regis Basan, de reliquo Raphaim, qui habitavit in Astaroth et in Edrai, et dominatus est in monte Hermon et in Salechā atque in universā Basan, usque ad terminos

5. Gessuri, de Machati et dimidiae partis Galada, terminos Schon, regis Hesebon.

adversarius, qui motis armis distributionem fieri prohibere posset, hoc enim versiculi clausula significare videtur, his verbis : *Et quievit terra à bello*, q. d. Nullæ usquam hostiles conspirationes aut motus per universam terram audiebantur amplius, ut jam nulli metuendi viderentur, qui dividende hereditatis otium interpellarent. Et sane credibile est, cum quosdam superstites, et tanquam integros manere voluissest Deus, qui olim flagitiosa Israëlitarum otia bellis factis interruperent, sic divinitus comparatum fuisse Josue animum, ut illos ante partitionem excidere non esse opus existimat, itaque omnia ubique jam fuisse tranquilla. Quod ego dixi, secundum distributiones, id Latinus non satis apertè interpretatus esse videtur, secundum partes. Neque enim Josua singulis viris, sed tribubus suas assignavit portiones, sive, ipsiis Israëlitis, pro tribu, in quā quisque censebatur, dedit hereditatem.

CHAPITRE XII.

1. Voici les rois que les enfants d'Israël défirent, et dont ils posséderent le pays au-delà du Jourdain, vers l'orient, depuis le torrent d'Arnon, au midi, jusqu'au mont Hermon, vers le septentrion, et toute la contrée orientale qui regarde le désert ou les plaines de Moab.

2. Sébon, roi des Amorhéens, qui demeurait à Hésbon, et régnait depuis Aroë, qui est situé sur le bord du torrent d'Arnon, depuis le milieu de la vallée où coule ce torrent, et la moitié de Galad, jusqu'au torrent de Jaboc, qui fait les limites des enfants d'Ammon du côté de l'occident;

3. Et depuis le désert jusqu'à la mer de Cœneroth, vers l'orient du Jourdain, et jusqu'à la mer du désert, qui est la mer salée ou la mer Morta, vers l'orient du même fleuve, le long du chemin qui mène à Bethsimoth, et du côté du midi, depuis la plaine qui est au-dessous d'Asédoth jusqu'à la montagne de Phasga.

4. Le royaume d'Og, roi de Basan, qui était des restes des géants, et qui demeurait à Astaroth et à Edrai, s'étendait depuis la montagne d'Hermon, située au nord, et depuis Salecha et tout le territoire de Basan, jusqu'aux confins

5. De Gessuri, de Machati, et de la moitié de Galad, qui étaient les bornes de Séhon, roi d'Hésbon,

6. Moyses, famulus Domini, et filii Israel percusserunt eos, tradiditque terram eorum Moyses in possessionem Rubenitum et Gaditum et dimidiae tribui Manasse.

7. Hi sunt reges terræ quos percussit Josue et filii Israel trans Jordanem, ad occidentalem plagam, à Baalgad, in campo Libani, usque ad montem cuius pars ascendit in Seir; tradiditque eam Josue in possessionem tribubus Israel, singulis partes suas,

8. Tam in montanis quam in planis atque campestribus. In Asedoth et in soliditudine ac in meride, Hethæus fuit et Amorrah, Chananæus et Pherezæus, Hevæus et Jebusæus.

9. Rex Jericho unus; rex Hai quo est ex latere Bethel, unus;

10. Rex Jerusalem unus; rex Hebron unus;

11. Rex Jerimoth unus; rex Lachis unus;

12. Rex Eglon unus; rex Gazer unus;

13. Rex Dabir unus; rex Gader unus;

14. Rex Herma unus; rex Hered unus;

15. Rex Lebna unus; rex Odullam unus;

16. Rex Macea unus; rex Bethel unus;

17. Rex Taphua unus; rex Opher unus;

18. Rex Aphec unus; rex Saron unus;

19. Rex Madon unus; rex Asor unus;

20. Rex Semeron unus; rex Achsaph unus;

21. Rex Thenac unus; rex Mageddo unus;

22. Rex Cades unus; rex Jachanan Carmeli unus;

23. Rex Dor et provincie Dor unus; rex gentium Galgal unus;

24. Rex Thersa unus; omnes reges triginta unus.

6. Moïse, serviteur du Seigneur, et les enfants d'Israël défirent ces rois; et Moïse donna leur pays à la tribu de Ruben, à celle de Gad et à la demi-tribu de Manassé, afin qu'elles s'y établissent.

7. Voici ensuite les rois que Josué et les enfants d'Israël défirent dans le pays en-deçà du Jourdain, du côté de l'occident, depuis Baalgad, dans la campagne du Liban, jusqu'à la montagne dont une partie s'élève vers Seir; lequel pays Josué donna aux tribus d'Israël afin que chacun en possédât la part qui lui serait échue,

8. Tant dans le pays des montagnes que dans la plaine et dans la campagne; car les Héthéens, les Amorhéens, les Chananéens, les Phérézéens, les Hévéens et les Jébuséens habitaient non-seulement dans les montagnes, mais aussi dans Asédoth, c'est-à-dire dans les vallons et les lieux cultivés, dans le désert et vers le midi.

9. Il y avait un roi de Jéricho, un roi de Hai, qui est à côté de Béthel,

10. Un roi de Jérusalem, un roi d'Hébron,

11. Un roi de Jérimoth, un roi de Lachis,

12. Un roi d'Eglon, un roi de Gazer,

13. Un roi de Dabir, un roi de Gader,

14. Un roi d'Herma, un roi d'Hérod,

15. Un roi de Lebna, un roi d'Odullam,

16. Un roi de Macéda, un roi de Béthel,

17. Un roi de Taphua, un roi d'Ophe,

18. Un roi d'Aphec, un roi de Saron,

19. Un roi de Madon, un roi d'Asor,

20. Un roi de Sémeron, un roi d'Achsaph,

21. Un roi de Thénac, un roi de Mageddo,

22. Un roi de Cadès, un roi de Jachanan du Carmel,

23. Un roi de Dor et de la province de Dor, un roi des nations de Galgal,

24. Un roi de Thersa; il y avait en tous trente-un rois, qui furent défaits sous la conduite de Josué, par les enfants d'Israël.

TRANSLATIO EX HEBRAEO.

1. Sunt autem hi reges terre, quos occiderunt filii Israel, et occuparunt ipsorum terram eis Jordaniem, versus ortum solis, à torrente Arnon, usque ad montem Hermon: et omnem planitiam, versus orientem. — 2. Sehon rex Amorrhœorum, qui habitabat in Hesebon, dominans ab Aroer, que est ad ripam torrentis Arnon, et intra torrentem, et in dimidio parte Galaditidis, et usque ad Jahoë torrentem, terminum Ammonitarum. — 3. Et in planicie usque ad mare Tiberiadis, versus orientem, et usque ad mare campestre, mare salum, versus orientem; quia iter est ad Beth-Jesimoth, ab australi verò sub deinceps Phasga. — 4. Tum terminus Og regis Basan, de reliquo gigantum, qui habitabat in Astaroth, et in Edrai. — 5. Dominabaturque in monte Hermone, et in Salecha, atque in universo Basan, usque ad fines Gessurorum, et Maachathœrum: insuper in dimidio Galaditidis, ad fines Sehonis regis Hesebon. — 6. Moses servus Domini, et Israelita percusserunt istos, et deederat illam Moses servus Domini possessionem Rubenitis et Gaditis, ac dimidio tribui Manassis. — 7. Hi verò sunt reges terre, quos percussit Josua, et Israelites trans Jordaniem, versus mare: à Baal-gad, in convalle Libani, et usque ad montem Glaibrum, qui ascendit versus Seir. Deditque eam Josua tribibus Israëlis possessionem, secundum classes ipsorum. — 8. In monte et in summisso, et in planicie, et in deinceps, et in deserto, et in australi, Hethœrum, Amorrhœorum, et Chanaanœrum, Pherezœrum, Hevæorum, et Jebusœrum. — 9. Rex Jerichonitis, unus. Rex Hai, que est ex latere Beth-el, unus. — 10. Rex Jerusalem, unus. Rex Hebronis, unus. — 11. Rex Jerimoth, unus. Rex Lachis, unus. — 12. Rex Eglon, unus. Rex Gazer, unus. — 13. Rex Dabir, unus. Rex Gader, unus. — 14. Rex Hormæ, unus. Rex Arad, unus. — 15. Rex Lebæ, unus. Rex Adullam, unus. — 16. Rex Maæde, unus. Rex Beth-el, unus. — 17. Rex Taphue, unus. Rex Hepher, unus. — 18. Rex Aphar, unus. Rex Larason, unus. — 19. Rex Madon, unus. Rex Asor, unus. — 20. Rex Samariae Meronis, unus. Rex Achsoph, unus. — 21. Rex Thaamach, unus. Rex Mageddo, unus. — 22. Rex Cedès, unus. Rex Jacanæ ad Carmelum, unus. — 23. Rex Doræ per tractum Doriun, unus. Rex Galilææ Gentium unus. — 24. Rex Therse, unus. Omnes reges unus et triginta.

COMMENTARIUM.

VERS. 1. — SUNT AUTEM HI REGES TERRE, QUOS OCCIDERUNT ISRAËLITE, etc. οὐτι, quod nos torrentem, Graeci φέρεται, hoc est, vallem, aut convallem interpretantur; locus est in avel speciem depressior, sive aquæ cooperitus sit, sive humore careat. Symmachus διάχυππον, id est, torrentem, convertit. Verbum autem, θεραπεύω, explicatum aliud est nobis. Septuaginta rursum, ut loci proprium nomen, vecem ipsam conservarunt. Latinus desertum interpretatus est. Ego verò cum Symmacho, planitem, dicere malu, quòd animadverterem sic locum istum à Moses descripsum esse in Deuteronomio, 5, 8, cùm diceret: *Accipimus ita tempore terram de manu diuorum regum Amorrhœorum, qui erant trans Jordaniem, à torrente, sive valle, Arnon, usque ad montem Hermonem, quem Sidoni vocant Sarion; Amorrhœi verò Sanir, omnes urbes τηλεταὶ, hoc est, planitie, et universam Galaad, universamque Basan, usque ad Salecha, et Edrai, urbes regum Og in Basan, etc.* Porrò quia propositum est, deinceps universa terra distributionem exponere, tam ejus qua citra, quam que ultra Jordaniem jacet, primum, tanquam loca omnia, que ad conspectum proponantur loca omnia, que ad

distributionem cùm pertineant, vel Mosis, vel Josue imperio sunt subacta, idque nominatis regibus potius quam locis ipsiis. Est enim hoc et ad narrationem compendiosius, quia in unius regis ditione multi fuerunt loca, et ad victoria gloriam illustris, atque angustius, cùm fuerit semper apud omnes gentes amplissimum regis nomen et dignitas. Descriptum autem R. Levi F. Gersonis, filios Israel nominari, non Mosen, à quibus casi sunt reges eis Jordaniem, ut intelligamus, cum victoriam non Moses virtuti, sed gratuito foderi Dei, quod ille cum Israëlis, ejusque majoribus, et posteri pepigerat, acceptam referri debere. Et pè quidem Levi, sed an satis firmè, nescio. Cur enim in iis victoris percensendis, que trans Jordaniem de Chanaanis parte sunt, non item sibi Israëlitæ, sed ipse imperator ante hos, Josua, nominatus est? Verum diceret, opinor, ille, majus periculum fuisse, ne vulgus Moses existimatione divinitatis supra hominem coleret, quam ne Josuam. Ego verò malum sancti, aperiet, de vero Josuâ, i. e., de Jesu Christo, mysterium; sed omissione mysterii, eodem puto, Josuam mentionem fieri magis quam Mosis, quia hoc commentario res ab Josuâ

geste potissimum explicanda sunt. Mosis enim præclaræ illæ facinora suis locis sunt prescripta.

Diximus supra, Hermonem montem, esse Libani partem versus orientem; id autem verè dictum à nobis esse, conficitur ex hujus versis verbis, que plane de locis in Galaditide positis sunt. Arnon sive fluvius, sive torrens, Moabitæ sejungebat ab Amorrhœis cisjordaniis, ut sic dicam. Id enim in Num. scriptum est. Is. ut ait Josephus ab arabicis montibus per prærupta delapsus, in mare Mortuum, sive Asphaltitem lacum se exonerabat, non procul ab Jordani ostio. Etenim Israëlitæ partim per loca deserta, partim per ea que in posterorum Esai et Loth erant ditione, profecti, post transmissum tandem Aranorum arma expedierunt ad quærendas sibi possessiones. Ibique præclaris istis victorii sunt potiti, que nunc commemorantur. Nam neque eos qui ad montem Seir habitabant, utpote progeniem Esai, neque Moabitæ, aut Ammonitæ, posteros Loth, iudee sive fuerat. Planities autem versus orientem, cuius est mentio, ea est, quam campestria Moabitæ sepe solent nominare, hoc est, campi illi, qui ab Arnone sursum recti jacent, adversus sinistrum Jordaniem, et dextra montes arabicos. Sed describuntur mox ipsis sacris verbis; ad quæ explicanda pristinam accedam, videndum est, an fas fuerit Israëlitæ considere eis Jordaniem in hisce locis, quando divina ille promissiones omnes ad eam solam spectasse terram videntur, que Jordane claudetur ab oriente? Nam pro rebellii pena fuit Mosi et Aaroni, quod in hanc pervenire non posset, id enim Deus ipse testatus est. Quare istam occupare regionem, nihil videri potest, quām terminos hereditatis ab ipso Deo olim positos, refrigerare, et quod omnium malorum maximum est malum, Ecclesia corpus dividere, sequé à communione societate foderis divini subducere, atque emancipare. Ad ista, non male, opinor, responderi possit: Promissiones illas Dei, has etiam provincias esse complexas, tanquam cum reliquæ Chanaanæ conjunctas, quamvis interlaberetur Jordanius, quandoquidem in eas usque se propagarit à Noe devota illa posteritas Chanaanæ, quorum terram universam Deus olim Abraham donaverat, colestige decreto sanciverat, illos ab Israëlitæ esse exterminandos. Erant enim Sehon et Og Amorrhœorum reges ambo. Amorrhœos autem Chanaane prægnatos esse, testata res est. Nam quid illa,

que trans Jordaniem tota posita est terra, plerisque sola potest promissa videri, cùm Jordanius traiiciendus populo prestitutur, id idè factum existimari licet, et quia præcipua illa portio erat, et quia mysterium salutis humanae in eis olim patueri mundo debebat, atque idè etiam Dei sacrarium illuc collocari. Ad Mosen verò, et Aarōnem quod attinet, pro magno quidem illud ipsis fuisse supplicio, quid proliferentur à transmittendo ordane, non quia illa sola terra Israëlitæ promissa esset, sed quia sola sacro cultu dicata, ob eam, quam modo dicebam, rationem. Non enim viri sanctissimi tantoper affixas terrene alienigenas habebant, sed Dei promissa ad rem planè conferri, purumque cultum ad eum adhiberi; id verò erat, cujus videndi maximo tenebantur illi desiderio, et pro quo tot gravissimos exantlavant labores. Ad hoc, ingens illos cura et sollicitudo angelat ne, ut ad Cadesbarne acciderat, nova aliqua populi contumacia nova dilatioris felicissimi eventus, novorumque errorum causam daret. Certè ad hanc Mosis sollicitudinem aliquæ ex parte levanda, videtur illi Deus ē montis vertice sacram illam ostendere transjordanianam regionem, et simul mandare, ut Josue addat animos populum pro traducturo, quasi dicat: Non est, mi Mōses, quid nimis sis sollicitus; en tibi ob oculos loca illa sacra, in quæ mox duce Josuā, populus inducetur. Quis enim putet Deum, solo aspectu divisi regni, animum Mōsis tanquam avari cuiuspiam hominis demulcere voluisse, ac non potius certa spe presentis eventus promissionum veterum?

Sed dices: Si ista regna Sehonis et Og, ad terram promissam perlineant, non erat quid de eventu promissionum sollicitus esset diutius Mōses, cùm ipse jam in magna promissæ terra partem induxit populum. — Atqui hoc non est ita. Nam hec pars tum denudū jure hereditatis populi futura erat, cùm altera illa sacratior trans Jordaniem occupata, et Dei cultus in eis constitutus esset. Verum nondum me dimitis, sed etiam urges, inquietus, Mōsen acerbissime invectus esse in eis tribus, que hanc partem sibi donari poscebant, quamvis minimè peccavissent, sed submissè id facerent. Primum enim ignarus eos arguerat, quasi pugnam fugerent; deinde improborum illorum similes exploratorum esse dicebat, qui populum à promissâ terrâ, ante annos 58 deteruerant. Immerito enim tam duriter ab illo

tractati sunt, si haec quoque pars ad promissam terram pertinet, in qua cùm ipsi manere cupiunt, multum profectò abest, ut reliquum populum ab ipsa avertant. Ego vero respondeo Mosen non tam graviter illos accusasse, quia istam regionem pro hereditate ambirent, sed quia dicserent: *Ne nos facias transire Jordaneum.* Nam, ut nuper dicebam, haec pars, sive altera, in qua sacri ritus atque religio constituti debuerunt, obtineri pro hereditate non potuit. Reputare igitur illi apud animum suum debebant, facili huic sua retractacionis exemplo fieri posse, ut omnes à trajiciendo refugerent, proper rumor quos dissipaverant illi speculatori. Et sicut simulatque, re melius deliberata, eas rationes Mosi proponunt, quibus neque sacrarium Dei deserant, quod illuc translatum oportuit, neque socios, facilimè id impetrant, ob quod ante non satis considerate petimus, acerrime fuerant obligati. Neque hic Moses, dùm annuit, vel fodus Dei, tanquam eà re volebat; vel termini hereditatis meavantur, vel denique Ecclesia corpus discindatur, ullum facit verbum. Sed enim quid ista, ut his vocibus utar, cisjordanina pars ad promissam terram pertinuerit, ex ipsius Dei verbis offici posse videtur, cùm ille ait ad Mosen et populum, Deut. 2, 24: *Dedi in manum tuam regem Heselon Amorrhæorum, et terram ejus: incipe possidere.* Et paulò post: *En jam capi trahere tibi Schonem, et terram ipsius; incipe: posside, ut possideas ditionem ipsius.* Et rursus de O gemina facit verba. Itaque plane id dicere videtur, promissa terra possessionem hic auspiciandam esse. Nam verbum possidendi, 77, solet jus hereditarium significare. Neque vero sic loquenter adduc Deum audivimus, aut de Amalekitarum, aut aliarum nationum terris, adversus quas per iter pugnauerunt Israelites. Neque quemquam Israëlitarum potenter usquam hereditatem vidimus. Ad hæc, ut ego certè existimo, due illæ divisæ per Jordanem regiones, if quibus separati populus Dei consedit, vel idè ambe terra promissa videri possit, quia appositissima figurâ duas res publicas populi Dei adumbrarunt; quarum alteram constituit Moses, alteram Christus. Nam Moses eos qui primi fuerant nati, Ruben, Gad et Manassen, cis Jordanem collocavit. Et qui per Mosis legem Deum coluerunt, primus fuerunt Ecclesia pars. Qui porrò post illos nati sunt, eos Joshua, hoc est, Jesus Christus, per Jordanis sacram Baptismum introduxit in eam terram,

quaë κατ' ἔγγρ̄, promissa vocatur, et in qua solè verus Deo cultus fit. Rursus ut illi qui cis Jordanem collocati fuere, sacris ritè operare non potuerunt, nisi Jordanem transmiserent, atque ad eorum se ceteri adjungerent, quos in sacram terram introduxerat Josua: ita neque iū qui se Moses lege habebant, sive Deum colebant, nisi per fidem ad Josnam, hoc est, Iesum Christum, ejusque sacra mysteria transirent. Quid quid Manassis tribus, partim cis Jordanem collocatur à Mose, partim cum Iosuā transit in terram sanctiorem? An non pulchritudo nobis adsumbat, quid multi etiam Iudeorū sicuti sunt Christi? Sed haec haec tenet à me ita sunt dicta, ut tamen pugnare nolim, si quis existimare malit, duas illas tribus et dimidiam, antiquum Dei fœdus, suis ipsorum commodis postposuisse, et flagitosus cupiditate eas sedes extra terram promissam à Mose sibi dari postuluisse: Deum vero, arcano quadam consilio, vetus promissum auxisse novâ liberalitate; et simili, pro immensi sùa misericordia, petacibus filii deficit ejus gratiam fecisse, hoc est, cæcum illorum cupiditatem, in illustris sui in omnes beneficii occasionem vertisse. Sic enim solet immensus illi misericordia thesaurus ex cæce mortalium mentis tenebris lucen producere. Id igitur in hæc re sequatur quique, quod ad verisimilitudinem putabit esse propensius. Sed animadvertis interim, eas tribus que præ ceteris abundantabat divitiis, extra sanctiorem terram manere voluisse. Ni mirum illud verissimum est, divites hand facilè in coelum ire. Quare si à Deo aucti opibus summis et divitiis, ita comparenus animum nostrum, ut ne illis addicatur, vel gratus adversus datorum Deum, vel beneficus erga proximos, et preserrium egenos, unquam esse cest.

VERS. 2 ET 3.—SEHON REX AMORRHÆORUM QUI HABITAT IN HESEROB, etc. Eam universitatem regionis cis Jordanem occupante ab Israëlis, quam superiori vers. propositam vidimus, jam singulis locorum descriptionibus explicatum itur. Primum autem agitur de Sehonis regno, quia is primus hostiliter cùm occurrisset Arnonem transgressi, primus et vitam et regnum amisit. Cujus regni descriptio, quæ istis dubios versi, continetur, est etiam in Deuteronomio, sed verbis paucioribus, exposita. Posunt autem sacra verba in hanc ferè sententiam interpretari: Sehonis regni latus id, quod orienti oppositum erat, protinus fuisse ab urbe Aroer, quæ est ad Arnonem posita,

sorsum per Galaditidem, usque ad torrentem Jabob: qui torrens istam ditionem ab Ammonitarum ditione sejungebat: similiter atque Arnon à Moabitarum. Porrò fines aquilonares secundum Jabok, propè ad lacum usque Tiberiadis sive Genesaram, quæ spectat orientem, descendisse. Atque hinc latu illud quod occidenti objectum fuit, procurrisse secundum Jordanem usque ad mare salsum, quod Asphaltite lacum vocamus, quæ parte id mare spectat orientem, quaque iter est ad Beth-Jesimoth. Denique ab illo maris salis loco usque ad Phasag monitis radices patuisse fines australes. Josephus lib. Antig. quarto, eadem haec loca sic paucis est complexus: Situm est, inquit, regnum Schonis, inter tria Illumina, quasi insula. Nam à meridiē cinguit Arnonem, à septentrione Jaboc, at occidente ripa Jordanis terminat. Ille si Josephus Arabum montes opposuerit orienti, nihil omisisset de expressissimâ descriptione. Ceterum ex ejus id verbis conficitur, quos fines nos, sacrum textum secuti, fecimus ad meridiem, eos ab Asphaltite ferè adversus Arnonum cursum extendi ad Phasag usque radices. Ista loca priscis temporibus habuerunt Moabitæ. Nam et illi trans Arnonem habitaverunt, ut Moses versibus ex sacris annalibus prolatis attestatur in Numeris. Sed illi profligati, Amorrhæi jam olim tenebant, cùm Israhæla adventirent. Quare iniquæ Ammoniæ ea ab Israhæliis repetunt in Judicium historiâ, tanquam per vim olim illorum isti majoribus eripiissent. Porrò urbem Heselon his ferè verbis describit Euseb. libello de loc. Hebr. 1. Est, inquit, Heselon, civitas Schonis regis Amorrhæorum in Galaditide, quæ cùm fuisse ante Moabitarum, ab Amorrhæi bellii jure possessa est. Meminit ejus Jeremias. Et Isaia quoque in visione contra Moab. Porrò nunc vocatur Ebus: urbs insignis Arabie, in montibus qui sunt contra Jericho, viginti à Jordane millibus passuum distans. Fuit autem in tribu Ruben separata Levitis, 1. Hæc illæ. Videtur quidem in hereditate Gaditarum numerata esse in loco commentario, quod plerique existimant idem factum, quia in confino Rubenitarum et Gaditarum extaret. Sed ista disputabuntur idoneo loco.

Ceterum Salomon in Cantico, oculos amicæ sue comparat cum piscinis Heselon, quæ ad portam Bath-rabbim erant, hoc est, ut opinor, ad eam portam, quæ ibatur ad vicinam Philadelphiam. Huic enim urbi Rabboth-

Ammon erat nomen apud Hebrewos. Mihi enim dubitatio nulla esse videatur, quin Heselon haec nostra, sit Ptolemei Esbuta. Jam verò Aroer, quæ sapè solet dimidiato verbo dici, Ar, ea est urbs, ut ego censeo, quam Graeci κέρπαι nominant: Hebrewi verò etiam, Rabboth Moab, quasi Moabitarum urbem frequentissimam dicant. In Stephano scriptum est, mendoç opinor, Πελαθουρί, pro Πελαθουρί, aut Πελαθουρί. Solent enim sapè μ et β inter se commutari. Videatur autem ista urbs ita ad Arnonem posita fuisse, ut in medium usque alveum fluvii extrecte ades magna pars essent. Nam vallis est et inconsideratus R. Salomon, dum illa sacra verba, *intra torrentem*, sic interpretatur, ut dicat, Schonis imperium per medium torrentem ad ripam usque adversam fuisse extensum, cùm alibi expressè scriptum sit, *civitas intra torrentem*. Sed an altera intra torrentem fuerit Aroer, id post videbitur. Porrò montis Gasaad mentio etiam est in Jacobi historiâ. Ad hoc enim nomen allusisse videatur vir sanctissimus, cùm lapidum acervum illi loci structum appellaret τζ λ, nisi cum Josepho, atque etiam Hieronymo nostro existimare malis, ex illo jurisurandi, sive federis monumento, nomen monti mansisse. Porrigitur autem Galad sursum ad Libanum usque, cuius est velut appendix; aut, ut D. Hieronymus verba Jeremias interpretatur, initium. Vocat enim eum Jeremias, caput Libani, feracissimumque ejus resinæ esse dicit, quam ab Hebrewis accepto vocabulo, nostri Styracon appellant. Hebrewi enim, τζ, dicunt. Est ab hoc monte, lata amoenæ regio, quæ inter ipsum et Jordanem patet, vocata Gabaditis, ut auctor est Josephus. Existit et urbs nomine Galad in eodem monte, quam Machirite armis ceperunt, ut est scriptum in Numeris. Sed Jabok fluviolus, etiam ipse à Jacobo nobilitatus, ortus ex Arabie montibus, Philadelphiam Ammonitarum clarissimam urbem præterit: quam Hebrewi, Ammon, et, ut nuper dicebam, Rabboth-Ammon, appellant, et tandem communisetur Jordani, non procul ab eo loco, ubi est Genesara reliquit. Et ista quidem loca ad illud pertinent latu regni Schonis, quod orienti et Arabie objacet.

Cùm porrò sequitur: *Et in plainis usque ad mare Tiberiadis, versus orientem, transiit ad eam partem, quæ septentrionis est opposita.* Deinceps ad illam quæ occidenti, cùm additur: *Et usque ad mare campestre, mare saltem, quæ iter est ad Beth-Jesimoth.* Continetur au-

tem his duabus descriptionibus campus ille, quem solemus Moabitarum dicere, quia Moabita olim, ut nuper dicebamus, eum habuerunt, antequam ab Amorrahis per vim inde trans Arnonem pellerentur. Jacet enim ille campus inter duo maria, Tiberiadis, et Mortuum, perinetque ad utrumque ab oriente. Idque sibi vult illa verborum clausula, *versus orientem*; nam ab occidente universus clauditur eo Jordanis tracit, quo iste fluvius ē iacu Tiberiadis elapsus in mare Mortuum infuit. Sed cur hoc mare vocetur campestris, expedita ratio est, quia loco plano, et aquilibili exstisti, qui amoenitate olim paradise comparabatur, et Egypto, prūsiāque colesti igne subversis quinque celeberrimis in eo urbibus, et altius flammariū vi exeso solo, aqua illuc Jordanis stagnare ceperit. Salis verò mare dictum est, à saluginoso et acri sapore aquarum, quas in salem excoqui etiam sunt qui scriptum reliquerunt. Sed de istius lacū, sive stagni naturā, satis multa Josephus et alii, ut otio abusus videri possim, si ego prolixus pergam describere. Beth Jesimoth, quod est, ac si domum aut locum vastum desolatunque dicas, fuit locus in campus istis Moabiticis, unde postrema que Moses fecit extra explicabantur ad Abel-Sittim usque. Porrò extrema verborum complexio, istam dico, *ab austro verò, sub deinceps Phasga*, designat nobis fines australes regni Schonis, ab Jordanis, sive Arnonis ostio (sunt enim ista inter se vicina) aduersus Arnonis cursum, usque ad radices montis Abarim productos. Nam hinc sursum auspiciabantur orienti oppositos terminos. Phasga enim, sive loci proprium nomen est, sive verticem, sive præputrum, aut cava sumum significat; planè montis Abarim pars intelligebat, ea videlicet, sub quā Aeris urbs sita erat, quam nuper diciens. Latinus interpretis quedam exemplaria malè legunt: *Quae subjacet Asedoth, usque Phasga*. Nam illud, Asedoth, ita verbo *Phasga* constructione hæret, ut adverbio loci interposito minimè fuerit ab eo separandum. Certe eadem illi verba alibi rectè convertit, *radices montis Phasga*: Nam Asedoth, radices montium, easque partes, quibus illi devexiores fiunt, significare, diximus capite 10, ad versiculum 40. Sed enim jam vidimus, quām accuratè istis Israelitarum possessionibus fines certi sint circumdati. Nimirum volut benignissimus Deus suos Israëlitas seorsum à profanis gentibus, quasi in peculiari mundo, collocatos esse, ut ea etiam

re perspicuum omnibus fieret, quanti ille sacram suum costum faciat, cuius admirabilis fuerit impietas, nisi ipsum mutuo amore observet, colatque. Ad hoc, opus erat Ammonitarum, atque Moabitarum vicinas ditiones ab Israelitarum possessionibus undequaque scindere, cum his solos Amorrahos eliminare fas fuerit, ut dinximus.

VERS. 4, 5 et 6. — ITEM TERMINUS OG, REGIS BASAN, DE RELIQUE GIGANTUM, etc. Propositum quidem erat, enumerare devictos reges; at hic, pro rege Og, regnum ipsum describitur, que causa, opinor, est, cui Septuaginta terminorum verbo præterito, *regis* nomen supponerunt. Fuisse autem Basan uberrimo solo regionem, et potissimum pascui letam, multa sunt in sacra historia que attestantur. Quin prodium monasterii est in Deuteronomio, sexaginta illuc urbes, altis muris, portis, vectibus munitis, iuventus captas et eversas ab Israelitis. Chaldeus hanc ubique vocat, Mathanan; sed quam secutus sit nominis rationem, id verò nondum satis possum constiteri. Suspirior tamen literam mem, pro both, posuisse, quod apud Græcos sane minimè insolens est, cum fortassis ejus interpretatio memoria sic vulgo vocaretur. Ptolemaeus enim, nisi fallor, Bataneam appellat. Nam sehn, in tau convertere, usitatissimum est Chaldeis et Syris. Non sum equidem nescius, Eusebium in libello de Locis hebr. meminisse urbis Mathanan, sed quando hanc ille locat ad Arnonem, non est credibile eam illi regioni nomen sum imposuisse, in qua non existabat ipsa, nisi si pro Arnone, illuc Jabe, scribi debet. Continebat autem Basanitum partem Galaditidem, quæ à Jacob in septentrionem porrigit, atque insuper Trachentidem, et Gantonidem. Sunt enim illi ejus fines australes, quos Sehonis regni aquilonares esse dicebamus. Septentrionem verò claudit mons Hermon. Occidenti oppositus est Jordanis, denique orienti mons Galaad, et procurriente monte Hermonis juga. Porrò quod Og memoratus fuisse ex gigantum reliquis, id R. Salomon, et cum eo Judei multi, spectare putant, ad tempora Abrahami, quibus Cleoderamer cum sociis profigarunt Rephaim, atque id genus monstra hominum, ad Astaroth-Carnam. Hunc enim eundem unum fuisse locum, qui hic jam Astaroth simpliciter vocatur, censem tum divus Hieronymus, tum R. Moses Gerundensis. Evidenter etsi negare nolim, ex illorum gigantum stirpe fuisse istum Og, tamen quod reliquias fuisse dicunt,

id spectare potius autum ad eam cladem, que ab Ammonitis, longo post intervallo, ut apparet, monstris illi hominum generi, cum denū in illis majorum suorum sedibus consenserint, esī illata, sicut proditum est in Deuteronomio. Id enim certè significare videtur lectus ille ferreus, quem Ammonites etiam nō ostentabant in sua Rabba, ut illustris victoriae de gigantibus parte monumentum, cum Og fortassis ad vicinos Amorrahos esset clapsus, atque ob singulare corporis robur et præstantiam, ab his in regem creatus. Verbum *raphaim*, quod *gigantes* sumus interpretari, plerumque intactum servant Aquilas, Symmachus, et Theodosius, eosque sequitur Latinus. At Septuaginta et Chaldeus à me stant. Putat quidem vulgus Judeorum admirabilis magnitudinis homines sic esse dictos, formata à verbo, *rapha*, appellatione, quia viribus desuntur, quotquot illos aspiciunt, præ formidine scilicet. At Nehmannus, probabilitate sane, existimat, Hevarorum id esse cognomen. Nam cum *Hevæ*, à serpentiis dicti sint, qui in terra cavernis habitant, rectè appellantur illæ, *Rephaim*, quasi inferos dicas, et sub terra agentes. Hæc enim notione usurparū hoc verbum Isaías, aliisque, *Quon eos etiam, quos, Hurim, nominat sacra historia, hoc est, ῥεθόδοται*, cavernas incolentes, cognatum fuisse *Hevæ* gentem idem illi Nehmannus autem, omnesque illos barbaros rarae magnitudinis homines exsistit; ut non planè de milio fixissæ Homerus videri debeat illud, quod nuper de Cyclopibus producemus:

Ἄλλη διγένεια, ἐπίσης νομίσοι κάρκνα
Ἐπὶ ἑταῖρον γαργαράν, εtc.

Sed ista attingimus etiam supra. Astaroth eam, quæ cognovimus, *Carnaīm*, hoc est, bicornis vocatur, non eodem perpetuo loco ponit Eusebius, libello de Locis hebr. Modò enim existere ait, in superculo Sodomorum, modò in Basanitid angulo, sex milibus passuum ab Adarā urbe Arabie, ubi etiam nunc superesse prægrandem villam dicit, quæ urbem illam nomine referat, Carnaque vocatur, additque inibi priscis temporibus habitasse Job. Rursus alibi affirmat duæ superesse hodiè castella in Batañea, novem inter se milibus passuum distata, inter Adaram et Abilam, et utrumque Astaroth vocari. Igitur verum esse potest, non unam esse Astaran, sed geminam, id est utramque nomine pluralis numeri, Astaroth, appellari, atque etiam Carnaīm, hoc est, bicornem dici. Nam quod Nehmannus prodidit,

solan verborum, opinor, notionem seculus, Astaroth montem fuisse bicornem, hoc est, duobus fastigis eminentem, cui a pecoribus, que multa in eo pascebantur, nomen erat (*Astaroth* enim pecora dientur Hebrewi), parum firmum est, ne dicam aperte falsum. Etenim Astaroth pro urbe Leviticā recensetur in Paralipomenis. Scribit autem diuus Augustinus, et quidem affirmat, Astaroth, Junones significare, sicut Baalim, Joves. Id enim ex lingua punica certum esse. Et Cicero in libris de Naturæ deorum, quos sanè mirabiliter in tantis illæ tenebris veritatis scriptis, Astarten sive Astarten facit quartam Venerem, Syria Tyroque conceptam. Sunt etiam scriptores, qui Lunam esse putant. Illis ego conjecturis anguor, à Junonis vel Lune fanis, que fortassis quarta illa Venus fuit, quam Syria suis superstitionibus peperit, urbibus illi nomen hoc impositum fuisse. Prodidi quidem Stephanus, Rabbam Ammonitarum, Astarten quoque appellatam esse. Sed ut ei hoc demus (nam et illi fortassis pulchra ista Venus culta est, et delubrum celebre habuit), certè non potest ea nostra esse Astaroth. Nam Ammonitarum urbes nefas erat occupare Israelitis. Porro Edrai, fugit idem illi Nehmannus, positam fuisse urbem ad pedem illius montis, quem à passcendis pecudibus Astaroth appellabat. Illud enim, *habitabat in Astaroth et Edrai*, significat, inquit, eum regnasse in Edrai urbe, ad montem Astaroth positā. Sed est nimis incerta illa conjectura. Mihi planè videtur, Edrai, esse Ptolemaei Adra, quam Eusebius, quo dixi libello, locat sex milibus passuum ab Astaroth, et quinque et viginti à Bosra; sed quindecim scribendum esse existimo. Recedebat autem Bosra propius ad septentrionem, atque etiam orientem, quām Adra, pro Ptolemai descriptione.

Neque verò mirari in eo quis jure debet, quid Og duas habuerit regias in amplissimo et populosissimo regno. Cum porro dicatur, in monte Herone dominatus, et in Salechā, fines ejus ditionis, qui sunt ad septentrionem, ostenduntur. Et de Herone quidem monte paucā diximus supra. Sed dicendum iterum est. Existimant quidam, non istam solam Libani partem, quān hac nostra descriptione attingimus, cis Jordanem posītam ad orientem Heronis vocari nomine, sed alias etiam, quæ ad Sidonem vergunt. Hieronymus verò suum laudans præceptorem hebreum, scribit, Heromen Panacadi, hoc est, Cesareum Philip-

pi imminere, quo loco a nonnullis Baal-gad poni dicebamus. Atque ego quoque facile credo, eum illuc usque pertinuisse, et fortasse paulo etiam ulterius versus occidentem. Sed Nehmannus autum, hoc verbum, *Hermon*, non proprium certi loci nomen, sed Libani epitheton esse, ab inhospitalitate, sive vastitate ei attributum. Nam, *liban*, corruptam ac perditam significare rem, que nulli sit usui, sapè diximus. Libanus autem, in iis certè locis, que plurima sunt, in quibus nive cooperata jacet, et frigore rigidus, nullum præbat hominibus sui usum. Quin et Sain quoque, inquit ille, dictus idem mons est, a nivibus. Nam et Chaldeus hoc nomen, *nivous* interpetravit. Quia Nehmanni sententia, si vera est, ut est, ut sem admodum verisimilis, mirum non est, Libanum longè latèque Hermonem vocari. Quanquam et hoc creditibile videri potest, partes can quæ ad orientem existant, reliquæ esse rigidiiores: et ob id peculariter sibi hoc nomen Hermonis sumere. Sed enim esse nivous Libanum ubi Hermonis nomen habet, vel id argumento est, quod Hieronymus scriptum reliquit, ab Hermone Tyrus nives deferri solere, ut suavis potenter volupsum architecti. Porro, *Salecha*, sive Selcha urbs, postea fuisse videtur in extrema Basanitidis orâ, que supra Philippi Cesaram est. A cojus tergo introrsum jacuisse apparet Gessuræos, et Maachathæos, in montosis illis quidem locis, sed fertilibus tamen, et populosis, que ad Syriam Damasci, sive Damascenam vergunt, et proprie, Syria Maachea vocantur. Nam eti alios etiam Gessuræos propè Amalecitas fuisse certum est, ad quos David sepe predatuum excurrere solebat, cum in Siecle habitatet, et quorum rex fuit Ptolemaeus Absalonis avus maternus, tamen ipse Absalon Gessu in Syria locat, cùm ad patrem hec facit verba: *Quia rotum rorvit servus tuus, cum habitarem in Gessu, in Aram.* Pro Maachathæos redidit Chaldeus Epicaræos, fortassis a flavo Epicero, cuius tamen latitudine, ut cosmographi loquuntur, paucorum graduum apud Ptolemeum esse videtur, quā pro Maachathæos istis. Metitur enim Epicaræos Ptolemeus gradu trigesimo primo, cùm Maachathæos locet libellus de Locis hebr. supra Jordanis fontes, ad montem Hermonem. Porro in dimidio Galaaide regnabat Og. Nam dimidiatam hanc super Schonis di tioni attribuimus. Torrens enim Jaboc inter Schonem et Og dividebat Galaaide. Ista igitur loca, que partim Schonis, alia Og ante

fuerant, assignabat Moses Rubenitis, Gaditis et Manassensis, cùm ea regibus illis interfecis eripuissest, sic jubente Deo. Verum ei conditione assignabat, ut merum jus ex Josue et pontifice, reliquæ senatus arbitrio usque eo penderet, dum illi promissum fratris subdividum præstisset, ut in Numeris scriptum est, hoc est, dum in tuo collecta arca, atque religio et sacra cum republica constituta essent. Nam aliqui præfata cervicis gens haud facilè tam dulcem nidum refectoria videbatur. Et ista res publica planè ab altera illa in sacramento terra constituta penderat, ut dixi. Quippe Moses Ecclesia in Josue, hoc est, Iesu Christi Ecclesia in tñri, in eaque defixa esse debebat. Sed de hoc nuper paulo explicatis. Demonstrationis pronominis, *hos*, ad reges, *illam* ad regum dictum terramque spectant.

Vers. 7, 8. — *HIC VERÒ SUNT REGES TERRE QUOS PERCUSSIT JOSU,* etc. Quare posset, cur hic non perinde Josua servus Dei, iterum atque iterum vocetur, sicut Moses superiore versiculo, quando pari uterique munere functus esse memoratur. Imò verò Josua præclariora etiam, ut videtur, quippe qui tringita et unum reges subjugavit, Moses verò duos modo. Sed responderi, opinor rectè, potest, cùm hic de Josuā tanquam etiamnum vivo agatur, ipsum virtutis tam absoluere eloçio non esse celebrandum. Atvero illud etiam constat, Mosi præ ceteris omnibus viris sanctissimis hoc honoris prærogativum attribui plenunque in sacrâ historiâ, ut Dei servus vocetur, id autem est, quasi interpres Dei et minister dicatur, nimis propter Dei legem, quam ipse edixerat. Eam enim sacrosanctam haberi, atque existimari ab omnibus opus erat, ut quâ se habere Ecclesia universa, et in quâ acquiesceret ad Christum usque debebat. Nemo enim omnium, quotquot fuere post Mosen, vel vates, vel aliqui viri sancti, aliam legem scribere instituit, sed in illâ una explicanda omnes operam suam posuere. Quod propter eum Apostolus fidum illum in modo Dei ministrum vocat, et cum Christo quedam modo comparat; uterque enim Dei dominum, que est Ecclesia, gubernavit et moderatus est. Sed Moses ut minister et pars domus, Christus ut caput, conditor, et Dei Filius.

Illi, *trans Jordarem versus mare*, non maritimam modò Chananeæ oram, hoc est, Phoeniciam, et eam quæ propria Palestina vocatur, significat, sed universam Chananaeam, que

Jordane ab oriente, mari verò ab occidente concluditur, ab Libano usque ad Idumæorum fines in longum porrecta. Has enim extremitates longitudinis utrinque notari montis Baalgad et Glabri nominibus, ante exposui m us.

Quod porrò additur, *in monte, in summiso, in planite, omne genus loca ostendit*, de quorum vocabulis supra satis multa diximus. Illi genitivi casus, *Hethœrum, Amorrœorum*, etc., haren nominis, *reges*, quod repetendum est. Quos si in accusatu casum malis convertere, ut fecerit Septuaginta, nihil mutaveris sententiæ.

Vers. 9. — *REX JERICHO UNUS. REX HAI, QUÆ EST EX LATERE BETHUL,* etc. Quando in hoc catalogo nominantur reges aliquot, quorum adhuc nulla fuit in victoriis commémoratis mentio, conficitur ipsa rerum gestarum veluti capita duntaxat esse enarrata. Monet autem hoc loco David Kimhi, minimè existimandum esse, singulos reges unus solis urbibus imperavisse. Multa enim ad unquamque urbem pertinuisse municipia, pagos, villas. Porro Hai per viciniam Bethel veluti ostenditur, quia fuit altera eodem nomine urbs apud Ammonitas, ut Jeremias 49, 3, memoriæ prodidit. Eadem ob causam existimandum est, Jacanam, sive Jacanam, Carmelo vicinam dici. Sed Samaria, Moron cognominatur, quia, ut auctor est Josephus, hoc olim ei urbi nomen erat, prinsquam à montis venditore Semore, dicta esset Samaria. Gader, Horna, Arad, urbes fuere in Judeæ possessionibus, et quidem posteriores duæ in extremis ad austrum finibus. Ad camdem tribum pertinebat etiam Taphusa, à ponis dictum oppidum, sed Ileper ad Zabilionos. Aphec posita erat inter Thaanach, Jezreel et Mageddo, urbs multum celebrata sacris literis. Sed de omnibus istis urbibus plura dicentur, cùm cuiusque tribus hereditates describatur. In *לְאַשָׁר* Lassaron, censem Latinus, nisi mendum subsit, litteram *ב* ad ipsam positionem non attinet, sed dignissim casus notam modo esse. Saron enim nomen loco ei fuisse, quo nomine significari planitatem inter montem Tabor sive Tabyrium et lacum Tiberiadis, quam, ut fertilitate excellentem laudavit Isaías, proditum est libello de Loc. hebr. Ego verò Saron fuisse planitatem soli ubertate celebrem non nego quidem, verum hoc nostrum *לְאַשָׁר* Lassaron, urbis esse nomen assentor Chaldeo. Et hanc fuisse eam existimo, que in Actis Apostolorum *Ἄσπερον* appellata est. Po-

sita autem erat haud procul à Lyddâ: gentes Galilee sunt, que eam Galileam habitant, quam superiorem ideò vocant, quia in septentrionem recedit. Gentium enim ea cognominata est Galilea, quod portuosa, mercaturaque facienda accommoda, varias gentes recipere, ex quibus, ut fit, multos etiam homines inibi mansisse est verisimile, atque etiam illud est credibile, Thadal, qui cum sociis Sodomam depopulabatur, in istis oris regnasse, cùm gentium rex sit appellatus. De ceteris urbibus quæ hic enumerantur partim supra dictum est, partim agetur in terrae partitione, si volet Deus. Est profectò tantum exterminatorum regum numerus, in regione angustissimis finibus circumscripsit, admirabilis soli ubertatis certissimum argumentum, præsernit si cogitemus, quām molli insuper reliqui in illâ fuerint reguli, et populi nondum subacti, ut proximo capite audiemus. Vix enim centies et sexages mille passus sui longitudine, quā ab Dan ad Bersabeam porrecta jacet, continere scribit Hieronymus ad Dardanum. Latitudine verò, quam ab Joppe ad Jordarem metimur, sexages mille. Debet ergo permovere non leviter, atque adō percellere animos nostros cogitatio gravis, et severi iudiciei Dei, quo regionem omnium fertilissimam, usque adē, ut lacte et melle fluere diceretur, propter Israhitarum, quibus eam gratuitò donarāt, ingratum atque impium animalium, tam redditū infecundam, ut, pro lacte et melle, conspersa jam sale videri possit. Sanè animadverterimus hoc nostro quoque seculo, quo cuncti labefactati semel Ecclesia auctoritate, vera pietas, et religio, cultusque Dei sensim interit, novaque religionis simulacra impunè et temerè vel à cordonibus finguntur, ad sensum imperitorum hominum, vetera autem dogmata à certis et sanctissimis viris accepta, et posteris tradita, subversum à quovis pro sua libidinē eunt, animadvertisimus, inquam, inō verò luculent, videmus, in annos singulos minui terra, et aquarum proventus, crescere pretia rerum omnium, ipsis etiam celi faciem fieri tristiorum, auras pestilentes, atque omnino omnia in pejus mutari. Qui mala profecit, non tam lassata senectat, et tanquam effecta rerum matri natura adscribenda videntur, quod suis cupis blandientes dicere quosdam audio, quām offensi nostris sceleribus Dei justissimo iudicio. Quare illi multis est precios exorandus, ut nos clemens respiciat, atque ad amabilem concordiam et religionis consensionem inducat,

quò filii ipsius purissimam et salutarem doctrinam, submissis animis omnes ubique à sacrosancta matre Ecclesiā accipere, atque amplecti velimus, et congruerter ad eam vivere, mu-

CAPUT XIII.

1. Josue senex proiectaque aetatis erat; et dixit Dominus ad eum: Senuisti et longevus es, terraque latissima dñe cta est, que necdum sorte divisa est:

2. Omnis videlicet Galilæa, Philistium et universa Gessuri;

3. A fluvio turbido qui irrigat Ægyptum usque ad terminos Accaron contra aquilonem; terra Chanaan, que in quinque regulos Philistium dividitur, Gazzœos, et Asotios, Ascalonitas, Geithœos et Accaronitas.

4. Ad meridiem verò sunt Hevaei, omnis terra Chanaan, et Maara Sidoniorum; usque Aphœca et terminos Amorrhœi;

5. Ejusque confinia: Libani quoque regio contra orientem, à Baalgad sub monte Hermon, donec ingrediaris Emath;

6. Omnia qui habitant in monte, à Libano usque ad Aquas Maserophoth, universique Sidonii. Ego sum qui delebo eos à facie filiorum Israel. Veniant ergo in partem hæreditatis Israel, sicut præcepisti tibi;

7. Et nunc divide terram in possessio-nem novem tribibus et dimidiae tribui Manasse;

8. Cum quâ Ruben et Gad posseverent terram, quam tradidit eis Moyses famulus Domini, trans fluenta Jordanis ad orientalem plagam:

9. Ab Aroer, que sita est in ripâ tor-rentis Arnon et in vallis medio, univer-saque campestria Medaba, usque Dibon;

10. Et cunctas civitates Sehon, regis Amorrhœi, qui regnauit in Hesebon, usque ad terminos filiorum Ammon;

11. Et Galad, a terminum Gessuri et Machati, et omnem montem Hermon et universam Basan, usque ad Salecha,

tua inter nos charitate, qua Christianos maxi-mè decet, tanquam in unum corpus consociati, cuius caput Christus sit.

CHAPITRE XIII.

1. Josué étant vieux et fort avancé en âge, ayant environ cent ans, le Seigneur lui dit: Vous êtes vieux et dans un âge bien avancé, et il reste un très-grand pays qui n'a point été conquis; ce qui l'a été n'a point encore été divisé au sort;

2. Savoir une partie de la Galilée; car toute la Galilée n'est pas encore été soumise, non plus que le pays des Philistins et toute la terre de Gessuri qui est au midi;

3. Il reste aussi à conquérir tout le pays depuis le fleuve d'eau trouble, c'est-à-dire, le fleuve du Nil, qui arrose l'Egypte, jusqu'aux confins d'Accaron, dernière ville des Philistins en remontant vers l'aquilon; car cette partie de la terre de Chanaan, qui est partagée maintenant entre les cinq princes des Philistins, savoir celui de Gaza, celui d'Azot, celui d'Ascalon, celui de Geth et celui d'Accaron, doit aussi vous appartenir.

4. Au midi des Philistins sont les Hébreens, que ceux-là ont chassé de leur pays, et qui restent encore à soumettre, aussi bien que toute la terre de Chanaan proprement dite, c'est-à-dire la Phénicie; Maara, qui est aux Sidoniens, tout le pays qui s'étend jusqu'à Aphœc, et jusqu'aux frontières des Amorrhœi, ou plutôt des Aramœus ou Syriens;

5. Jusqu'aux terres qui leur sont voisines: le pays du Liban, vers l'orient, depuis Baalgad, au-dessous du mont Hermon, jusqu'à l'entrée d'Emath,

6. Tous ceux qui habitent sur la montagne, depuis le Liban jusqu'aux Eaux de Maséréphoth et tous les Sidoniens. C'est moi qui les exterminerai de devant la face des enfants d'Israël. Que ces pays non conquis tombent donc dès à présent dans la portion de l'héritage d'Israël, comme je vous l'ai ordonné :

7. Et ainsi partagez maintenant la terre que les neuf tribus et la moitié de la tribu de Mâness doivent posséder en deçà du Jourdain.

8. L'autre moitié de cette tribu étant déjà en possession, avec les tribus de Ruben et de Gad, de la terre que Moïse, serviteur du Seigneur, leur a donnée au-delà du Jourdain, du côté de l'orient,

9. Depuis Aroer, qui est sur le bord du tor-rent d'Arnon et au milieu de la vallée où coule

ce torrent, et toute la campagne de Madeba jusqu'à Dibon;

10. Et toutes les villes de Séhon, roi des Amorrhœi, qui régnait depuis Hesebon jusqu'aux frontières des enfants d'Ammon;

11. Galad, les confins de Gessuri et de Machati, tout le mont Hermon et tout Basan jusqu'à Salecha;

12. Tout le royaume d'Ôg au pays de Basan, lequel régnait à Astaroth et à Edrai; et c'était des restes des géants; car Moïse défit ces peuples et les détruisit.

13. Quelques-uns d'eux néanmoins furent pour lors épargnés, et les enfants d'Israël ne voulurent point s'arrêter à exterminer ceux de Gessuri et de Machati, qui habitaient dans les lieux écartés; et ainsi ils sont demeurés au milieu des enfans d'Israël jusqu'aujourd'hui.

14. Mais, dans ces premières conquêtes faites au-delà du Jourdain, Moïse ne donna point de terre en partage à la tribu de Lévi, parce que les sacrifices et les victimes du Seigneur Dieu d'Israël sont sa part et son héritage, comme le Seigneur le lui a dit.

15. Moïse partagea donc la terre à la tribu des enfants de Ruben, selon ses familles et ses maisons;

16. Et Jassa, et Cedimoth, et Mephaat,

17. Et Cariathaim, et Sabama, et Sarathasar in monte convallis;

18. Beth-phogor, et Asedoth, Phasga, et Beth-jesimoth,

19. Et omnes urbes campestres, uni-versaque regna Sehon, regis Amorrhœi, qui regnauit in Hesebon, quem percuti-ssit Moïses cum principibus Madian; Hevaean, et Recem, et Sur, et Hur, et Rebe, duces Sehon habitatores terre.

20. Et Balaam filium Beor ariolum occiderunt filii Israel gladio cum caeteris interfectis.

21. Factusque est terminus filiorum Ruben Jordanis fluvius. Hic est posses-sio Rubenitarum per cognationes suas urbiuum et viculorum.

22. Deditque Moïses tribui Gad et filii ejus per cognationes suas posses-sionem cuius hæc divisio est :

23. Omne regnum Og in Basan, qui regnauit in Astaroth et Edrai: ipse fuit de reliquiis Raphaim; percussitque eos Moïses atque delevit.

24. Nolueruntque disperdere filii Isra-el Gessuri et Machati; et habitaverunt in medio Israël usque in præsente diem.

25. Tribui autem Levi non dedit pos-sessionem; sed sacrificia et victimæ Domini Dei Israël ipsa est ejus hæreditas, sicut locutus est illi.

26. Dedit ergo Moïses possessionem tribui filiorum Ruben juxta cognationes suas,

27. Fuitque terminus eorum ab Aroer, que sita est in ripâ torrentis Arnon et in valle eiusdem torrentis mediâ; et uni-versam planitatem quæ dicit Medaba;

28. Et Hesebon, cunctosque viculos earum, qui sunt in campestribus; Dibon quoque, et Bamoth-Baal, et oppidum Baal-macon,

29. Et Cariathaim, et Sabama, et Sa-rathasar in monte convallis;

30. Beth-phogor, et Asedoth, Phasga, et Beth-jesimoth,

31. Et omnes urbes campestres, uni-versaque regna Sehon, regis Amorrhœi, qui regnauit in Hesebon, quem percuti-ssit Moïses cum principibus Madian; Hevaean, et Recem, et Sur, et Hur, et Rebe, duces Sehon habitatores terre.

32. Et Balaam filium Beor ariolum occiderunt filii Israel gladio cum caeteris interfectis.

33. Factusque est terminus filiorum Ruben Jordanis fluvius. Hic est posses-sio Rubenitarum per cognationes suas urbiuum et viculorum.

34. Deditque Moïses tribui Gad et filii ejus per cognationes suas posses-sionem cuius hæc divisio est :

35. Omne regnum Og in Basan, qui regnauit in Astaroth et Edrai; ipse fuit de reliquiis Raphaim; percussitque eos Moïses atque delevit.

36. Et toutes les villes de Séhon, roi des Amorrhœi, qui régnait depuis Hesebon jusqu'aux frontières des enfants d'Ammon;

37. Galad, les confins de Gessuri et de Machati, tout le mont Hermon et tout Basan jusqu'à Salecha;

38. Tout le royaume d'Ôg au pays de Basan, lequel régnait à Astaroth et à Edrai, et c'était des restes des géants; car Moïse défit ces peuples et les détruisit.

39. Hesebon avec tous ses villages, qui sont dans la plaine, Dibon, Bamoth-Baal, la ville de Baal-macon,

40. Jassa, Cédimoth, Méphaath,

41. Cariathaim, Sabama et Sarahasar, dans la montagne de la vallée,

42. Beth-phogor, Asédoth, Phasga, Bethjesimoth,

43. Toutes les villes de la plaine, tous les royaumes de Séhon, roi des Amorrhœi, qui régnait à Hesebon, et que Moïse défit avec les princes de Madian, Evi, Récem, Sur, Hur et Rebe, chefs de l'armée de Séhon, et qui gou-vernaient sous son autorité les habitants naturels du pays, que Séhon s'était assujetti.

44. Les enfants d'Israël furent aussi mourir par l'épée dans cette occasion le devin Balaam, fils de Béor, avec les autres qui furent tués dans le combat qu'ils donnerent contre les Ma-dianites.

45. Et le pays des enfants de Ruben se termine au fleuve du Jourdain. C'est là la terre, les villes et les villages que possède la tribu de